

Yrittäjyys ei aina ala mahdollisuudesta

17.8.2026

Global Entrepreneurship Monitor Suomi 2025/2026 -tutkimuksen tulokset osoittavat, että suomalaisessa yrittäjyydessä on tapahtunut tärkeä motiivien muutos. Suomessa yrittäjyysaktiivisuus on kansainvälisesti matalaa, mutta niiden joukossa, jotka yrittäjyyteen ryhtyvät, toimeentulon turvaaminen korostuu vahvasti. Lähes 70 prosenttia sekä varhaisen vaiheen yrittäjistä että vakiintuneista yrittäjistä samaistui väittämään, jonka mukaan yrittäjyyden motiivina on elannon ansaitseminen tilanteessa, jossa työpaikkoja on niukasti (Björk ym., 2026). Tämä tekee näkyväksi yrittäjyyden kaksijakoisuuden: yrittäjyys voi syntyä sekä havaitusta mahdollisuudesta että tarpeesta rakentaa omaa toimeentuloa epävarmassa työmarkkinatilanteessa.

Aiemmissa sarjan artikkeleissa olemme käsitelleet Suomen matalia yrittäjyysaikomuksia, yrittäjyyskulttuurin varovaisuutta, sukupuolten välistä yrittäjyyskuilua, nuorten muuta väestöä myönteisempää suhtautumista yrittäjyyteen, tekoälyn hyödyntämisen hitautta sekä rahoituksen valikoivuutta. Tässä artikkelissa tarkastelemme yrittäjyyttä motiivien näkökulmasta. Mikä saa suomalaiset ryhtymään yrittäjiksi, kun yleinen yrittäjyysaktiivisuus on matalaa? Ja mitä merkitsee se, että toimeentulo on noussut suomalaisilla yrittäjillä näin keskeiseksi motiiviksi?

Mitä toimeentulovetoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan?

Necessity-yrittäjyys käännetään usein pakkoyrittäjyydeksi, mutta käsite vaatii tarkkuutta. Kaikki toimeentulon tarpeesta käynnistyvä yrittäjyys ei ole pakottamista eikä vastentahtoista yrittäjyyttä. Siksi tässä artikkelissa

käytämme käsitettä toimeentulovetoinen yrittäjyys.

Toimeentulovetoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan yrittäjyyttä, jossa keskeisenä motiivina on elannon hankkiminen tilanteessa, jossa muita työmahdollisuuksia koetaan olevan niukasti. GEM Suomi 2025/2026 -tutkimuksessa tätä mitattiin väittämällä “to earn a living because jobs are scarce” eli ”ansaitakseni toimeentuloni, koska työpaikkoja on tarjolla vähän”. Se oli Suomessa yleisin yrittäjyysmotiivi sekä varhaisen vaiheen yrittäjillä että vakiintuneilla yrittäjillä: lähes 70 prosenttia molemmista ryhmistä samaistui tähän motiiviin (Björk ym., 2026).

Tulos on kiinnostava erityisesti siksi, että Suomen yrittäjyysaktiivisuus on kansainvälisesti matalaa. Vuonna 2025 vain 6 prosenttia suomalaisista aikuisista oli mukana varhaisen vaiheen yrittäjyydessä, kun osuus oli vuonna 2021 lähes 8 prosenttia. Tällä mittarilla Suomi sijoittui 23:nneksi 25 korkean tulotason maan joukossa. Myös vakiintuneiden yrittäjien osuus laski: EBO-luku oli vuonna 2025 noin 5–5,5 prosenttia, kun se oli vuonna 2021 noin 9 prosenttia (Björk ym., 2026). Suomessa yrittäjyyteen siis ryhdytään harvemmin kuin monissa vertailumaissa, mutta samalla toimeentulomotiivi on vahva niiden joukossa, jotka yrittäjyyteen ryhtyvät. Yrittäjyys ei siis näyttäydy väestötasolla erityisen houkuttelevana urapolkuna, mutta yrittäjäksi ryhtyneille se on usein konkreettinen keino rakentaa työtä ja elantoa.

Toimeentulo ei ole ainoa motiivi

Toimeentulomotiivin vahvuus ei tarkoita, että suomalaiset yrittäjät olisivat vain pakon edessä liikkeellä. GEM-aineisto osoittaa, että motiivit ovat päällekkäisiä. Varhaisen vaiheen yrittäjistä lähes 50 prosenttia samaistui myös motiiviin “kerätäkseni suuren omaisuuden, tai saadakseni hyvin korkeat tulot”. Vakiintuneilla yrittäjillä vastaava osuus oli noin 30 prosenttia.

Huomionarvoista on, että 39 prosenttia suomalaisista varhaisen vaiheen yrittäjistä halusi tehdä maailmasta paremman paikan (”Muuttaakseni maailmaa”), ja 25 prosenttia halusi jatkaa perheen perinnettä (Björk ym., 2026).

Sama yrittäjä voi samanaikaisesti etsiä toimeentuloa, tavoitella parempia tuloja, haluta itsenäisyyttä ja tunnistaa aidon liiketoimintamahdollisuuden. Toimeentulo kuitenkin korostuu Suomessa suhteellisesti enemmän kuin moni muu yrittäjyyden motiivi. Varhaisen vaiheen yrittäjien motiiveissa Suomi sijoittui 11:nneksi 25 korkean tulotason maan joukossa toimeentulomotiivissa, mutta vasta 20:nneksi halussa tehdä muutosta maailmassa ja 19:nneksi varallisuuden tai korkean tulon tavoittelussa. Vakiintuneilla yrittäjillä Suomi sijoittui toimeentulomotiivissa 13:nneksi, mutta varallisuusmotiivissa vasta 24:nneksi 25 maan joukossa (Björk ym., 2026).

Push- ja pull-tekijät kietoutuvat yrittäjyyspäätöksessä yhteen

Yrittäjyystutkimuksessa yrittäjyyden motiiveja jäsennetään usein push- ja pull-tekijöiden avulla (ks. esim. van

der Zwan ym., 2016; Martinez-Cañas ym., 2023). Pull-tekijöillä tarkoitetaan yrittäjyyteen vetäviä myönteisiä tekijöitä, kuten havaittua liiketoimintamahdollisuutta, itsenäisyyden tavoittelua, halua kehittää omaa osaamista tai mahdollisuutta rakentaa jotakin uutta. Push-tekijöillä puolestaan tarkoitetaan yrittäjyyteen työntäviä tekijöitä, kuten työttömyyttä, työpaikan menettämisen riskiä, tyytymättömyyttä nykyiseen työhön tai muita toimeentuloon liittyviä paineita.

Suomen GEM-tuloksissa toimeentulomotiivin vahvuus viittaa siihen, että push-tekijöillä on merkittävä rooli niiden kohdalla, jotka ovat jo ryhtyneet yrittäjiksi. Samalla lähes 50 prosenttia varhaisen vaiheen yrittäjistä tavoittelee suurta varallisuutta tai korkeaa tulotasoa ja 39 prosenttia haluaa tehdä myönteistä muutosta maailmassa. Tämä kertoo myös pull-tekijöistä: yrittäjyydessä nähdään mahdollisuuksia, vaikka lähtökohta olisi osin toimeentulon turvaaminen (Björk ym., 2026).

Vuodesta 2021 vuoteen 2025 Suomen varhaisen vaiheen yrittäjillä kasvoivat sekä necessity-pohjainen toimeentulomotiivi että mahdollisuusvetoisemmaksi tulkittava varallisuuden tai korkean tulon tavoittelu. Kehitys ei ole pelkkää “pakkoyrittäjyyden” kasvua, vaan samanaikaisesti vahvistuvat sekä työntävät että vetävät motiivit. Muut motiivit pysyivät suunnilleen samalla tasolla (Björk ym., 2026).

Taloudellinen epävarmuus näkyy

Toimeentulomotiivin korostuminen kytkeytyy myös kotitalouksien taloudelliseen tilanteeseen. GEM Suomen APS-aineistossa 29 prosenttia vastaajista ilmoitti kotitaloutensa tulojen laskeneen vuonna 2025, kun taas 22 prosenttia ilmoitti tulojen nousseen. Tulojen lasku oli yleisintä naisilla, 18–34-vuotiailla ja alimmassa tulokolmanneksessa: näissä ryhmissä yli 30 prosenttia vastaajista raportoi tulojen laskeneen (Björk ym., 2026).

Tämä ei tarkoita, että jokainen tulojen laskua kokenut pohtisi yrittäjäksi ryhtymistä. Tulojen lasku voi kuitenkin kytkeytyä toimeentuloon liittyvien motiivien vahvistumiseen. Jos osa väestöstä kokee taloudellisen asemansa heikentyneen, yrittäjyys voi näyttäytyä yhtenä tapana täydentää, korvata tai rakentaa uudelleen toimeentuloa.

GEM Global Report tekee saman havainnon kansainvälisellä tasolla: kotitalouksien tulomuutokset vaikuttavat yrittäjyyden luonteeseen. Kun tulojen lasku on yleistä, yrittäjyys voi painottua matalamman kynnyksen ja matalamman marginaalin toimintaan; vakaammissa oloissa yrittäjillä on enemmän mahdollisuuksia tavoitella innovaatioita, kasvua ja riskipitoisempia hankkeita (Global Entrepreneurship Monitor, 2026).

Yrittäjyyden haaste ei ole ainoastaan määrällinen

Toimeentulovetoisen yrittäjyyden vahvistuminen ei tarkoita, että suomalainen yrittäjyys olisi muuttumassa yksiselitteisesti pakkoyrittäjyydeksi, mutta yrittäjyyden lähtökohdat ovat eriytymässä. Osa yrittäjistä lähtee liikkeelle havaitusta mahdollisuudesta, osa toimeentulon paineesta, ja monilla nämä motiivit vaikuttavat samanaikaisesti.

Tämä on tärkeä viesti myös yrittäjyyden edistämiselle. Jos yrittäjyyttä tarkastellaan vain kasvuyritysten, innovaatioiden ja kansainvälistymisen näkökulmasta, iso osa suomalaisesta yrittäjyydestä jää näkymättömäksi. Toimeentulon rakentamiseen liittyvä yrittäjyys voi olla pienimuotoista, paikallista tai aluksi osa-aikaista, mutta se voi silti olla yksilön, alueen ja palvelutarjonnan kannalta merkityksellistä.

Samalla toimeentulovetoista yrittäjyyttä ei pidä romantisoida. Jos yrittäjyys alkaa tilanteessa, jossa vaihtoehdot ovat vähissä, riskit voivat kasaantua yrittäjälle. Silloin ratkaisevaa on, muuttuuko yrittäjyys hallituksi tavaksi hyödyntää omaa osaamista ja rakentaa kannattavaa liiketoimintaa vai jääkö se epävarmaksi selviytymiskeinoksi.

Suomen yrittäjyyshaaste ei siis ole vain määrällinen kysymys siitä, kuinka moni ryhtyy yrittäjäksi. Se on myös laadullinen kysymys siitä, millaisista lähtökohdista yrittäjyyteen lähdetään ja millaiseksi yritystoiminta voi kehittyä. Jos toimeentulo on yhä useammalle yrittäjälle keskeinen motiivi, yrittäjyyspolitiikan ja yrityspalvelujen on tunnistettava nykyistä paremmin yrittäjyyden koko kirjo: kasvuyritysten rinnalla myös ne yrittäjät, jotka rakentavat työtä ja elantoa pienemmin askelin.

Tämä artikkeli kuuluu Global Entrepreneurship Monitor Suomi 2025/2026 -tutkimusta käsittelevään artikkelisarjaan. GEM-tutkimusta toteuttavat Suomessa Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutti ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu osana kansainvälistä Global Entrepreneurship Monitor -tutkimuskonsortiota. Suomen tutkimusta ovat rahoittaneet Suomen Yrittäjät, Keskitien säätiö, Säästöpankki Optia ja Töysän Säästöpankkisäätiö.

Sarjassa aiemmin ilmestyneet artikkelit:

Suomi on ehkä onnellisin maa, mutta ei yritteliäinHyvät rakenteet eivät yksin tee yrittäjyyskulttuuriaSukupuolten välinen yrittäjyyskuilu hidastaa Suomen uudistumistaNuoret näkevät yrittäjyydessä enemmän mahdollisuuksia kuin muu SuomiAsiantuntijat uskovat tekoälyyn enemmän kuin yrittäjät sitä hyödyntävätKasvuyrityksiä tuetaan, mutta uusien yrittäjien rahoituksessa ongelmiaKestävyys on suomalaisen yrittäjyyden vahvuus, mutta ei vielä kasvun moottori**Sanna Joensuu-Salo, Anmari Viljamaa ja Elina Varamäki**
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Pauliina Björk, Martti Saarela, Nafisa Yeasmin, Robert van der Have, Ossi Kotavaara ja Matti Muhos
Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutti

Lähteet

Björk, P., Joensuu-Salo, S., Viljamaa, A., Saarela, M., Yeasmin, N., van der Have, R., Kotavaara, O., Varamäki, E., & Muhos, M. (2026). Global Entrepreneurship Monitor 2025/2026 Finnish Report (Publications of the University of Oulu Kerttu Saalasti Institute, 4/2026). University of Oulu Kerttu Saalasti Institute. https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202604012418

Global Entrepreneurship Monitor. (2026). Global Entrepreneurship Monitor 2025/2026 global report: From uncertainty to opportunity. Global Entrepreneurship Monitor.

https://www.gemconsortium.org/reports/latest-global-report

Martínez-Cañas, R., Ruiz-Palomino, P., Jiménez-Moreno, J. J., & Linuesa-Langreo, J. (2023). Push versus pull motivations in entrepreneurial intention: The mediating effect of perceived risk and opportunity recognition. European Research on Management and Business Economics, 29(2), 100214. https://doi.org/10.1016/j.iedeen.2023.100214

van der Zwan, P., Thurik, R., Verheul, I., & Hessels, J. (2016). Factors influencing the entrepreneurial engagement of opportunity and necessity entrepreneurs. Eurasian Business Review, 6(3), 273–295. https://doi.org/10.1007/s40821-016-0065-1